

UGOVORI, ODGOVORI in KOMENTAR

k POROČILU O UGOTOVITVAH POSEBNE REVIZIJE
družbe Telekom Slovenije, d.d.

datiranega »15. januar 2012«

mag. Bojan Dremelj
Dušan Mitič
dr. Filip Ogris-Martič
mag. Željko Puljič

12. februar 2012

KAZALO

1. Ozadje.....	3
2. Splošno	6
3. Nakupi, prodaje delnic in poslovnih deležev ter ustanovitve družb v Sloveniji in v tujini ter ustanovitve in izvršitve nakupnih in prodajnih opcij za delnice in poslovne deleže	11
3.1. On.net.....	11
Komentar na oceno škode	12
3.2. Digi Plus – ustanovitev družbe v Makedoniji.....	12
3.3. OTE MTS Holding B.V. (nakup družbe Cosmofon), ONE.....	12
3.4. Ipko.....	13
Komentar na oceno škode	15
3.5. Primo	15
Komentar na oceno škode	15
3.6. Blic, Aneks, Netkom (družbe v BiH)	15
3.7. Avtenta.si.....	16
3.8. Najdi.si, Interseek	16
Komentar na oceno škode	16
3.9. Gibtelecom, Planet9, GVO in Siol HR	17
4. Dajanja posojil ter vodenje nadaljnjih aktivnosti v zvezi s temi posli	18
Komentar na oceno škode	20
5. Nakupi in prodaja nepremičnin ter investicijska vlaganja, pri katerih vrednost presega 1.000 tisoč EUR	21
5.1. Telekom Slovenije d.d.....	21
5.2. NAJDI.SI d.o.o.	23
5.3. ANEKS d.o.o.	23
5.4. Ipko d.o.o.	23
5.5. On.net, ONE, Digi	24
5.6. MOBITEL d.d.	24
5.7. Komentar na oceno škode.....	24

1. Ozadje

Skupščina družbe Telekom Slovenije, d.d. je na seji dne 24.03.2011, na podlagi 318. člena ZGD-1, sprejela sklep o imenovanju revizijske družbe Deloitte revizija, d.o.o., Davčna ulica 1, Ljubljana za posebnega revizorja, ki naj preveri vodenje poslov, ki so jih družbe v skupini Telekom Slovenije, d.d. sklepale med seboj in tistih, ki so jih sklepale s tretjimi osebami, v obdobju zadnjih petih let od dneva sprejema tega sklepa in sicer:

- posle, povezane z nakupi in prodajami delnic in poslovnih deležev;
- posle, povezane z ustanavljanjem družb v Sloveniji in tujini;
- posle, povezane z ustanovitvami in izvršitvami nakupnih in prodajnih opcij za delnice in poslovne deleže;
- posle, povezane z nakupi in prodajami nepremičnin, pri katerih vrednost presega 1 mio EUR;
- posle, povezane z investicijskimi vlaganji, pri katerih vrednost presega 1 mio EUR;
- posle, povezane z dajanjem posojil ter nadaljnjih aktivnosti v zvezi s temi posojili.

Skupščina Telekom Slovenije, d.d. je ob tem posebnemu revizorju naročila, da pri preveritvi vodenja poslov presodi posle z vidika ustreznosti sprejema odločitve (s pravno-formalnega vidika in z vidika ekonomske upravičenosti), izvedbe poslov (z vidika transparentnosti, gospodarnosti, pravno-formalne smotrnosti, ustreznosti zavarovanj) in vpliva poslov na poslovanje družbe (z vidika izpostavljenosti tveganju in finančno-računovodskega vidika) ter mu naložila, da skladno z določilom 320. člena ZGD-1 o ugotovitvah posebne revizije pripraviti pisno poročilo in se v omenjenem poročilu opredeli do vseh v skupščinskem sklepu navedenih poslov.

Posebni revizor je upravi družbe decembra 2011 predložil podpisano POROČILO O DEJANSKIH UGOTOVITVAH IZVEDENIH DOGOVORJENIH POSTOPKOV za Telekom Slovenije, d.d., datirano »7. december 2011«, ki ga je dne 12.12.2011 obravnavala revizijska komisija nadzornega sveta Telekom Slovenije (v nadaljevanju TS), 14.12.2011 pa ob prisotnosti revizorjev in uprave posebnega revizorja še nadzorni svet TS. Na podlagi navodil nadzornega sveta TS je posebni revizor spremenil poročilo z dne 7.12.2011 in upravi TS dne 17.01.2012 predložil novo podpisano POROČILO O UGOTOVITVAH POSEBNE REVIZIJE družbe Telekom Slovenije, d.d., datirano »15. januar 2012«. Uprava je v skladu z določilom 4. odstavek 320. člena ZGD-1 poročilo z dne 15.01.2012 predložila nadzornemu svetu družbe in ga uvrstila na dnevni red skupščine družbe, sklicane za 7.03.2012, kjer pod 3. točko dnevnega reda »Seznanitev s Poročilom Posebne revizije v Telekomu Slovenije, d.d. na podlagi sklepa skupščine z dne 23.03.2011« predlaga skupščini, da »Skladno s 327. členom Zakona o gospodarskih družbah – ZGD-1 in na podlagi predstavitve ugotovitev Poročila o ugotovitvah posebne revizije družbe Telekom Slovenije, d.d., skupščina družbe nalaga upravi, da v šestih mesecih od dneva današnje skupščine vloži tožbe za povrnitev škode v zvezi z vodenjem posameznih poslov družbe, ki je družbi nastala kot posledica kršitve dolžnosti članov organov vodenja in/ali nadzora.«

Skladno z določbo 320. člena ZGD-1 mora posebni revizor podpisati posebno revizorjevo poročilo in ga nemudoma predložiti poslovodstvu. Poslovodstvo mora poročilo predložiti nadzornemu svetu in ga uvrstiti na dnevni red naslednje skupščine. Poseganje uprave oziroma nadzornega sveta družbe v izvajanje revizije pomeni ogrožanje neodvisnosti in nepristranosti pooblaščenega revizorja in s tem kršitev načela neodvisnosti revidiranja. Navodila posebnemu revizorju so bila vsebovana v sklepu skupščine z dne 24.03.2011 in se lahko spremenijo zgolj z novim sklepom skupščine, nikakor pa se ne smejo spreminjati z navodili organov vodenja in/ali nadzora. S tem, ko je nadzorni svet TS obravnaval poročilo z dne 7.12.2011 in dal navodila posebnemu revizorju je grobo prekorajl svoja pooblastila, pri čemer je nujno potrebno povedati, da je tudi posebni revizor kršil pravila stroke, ker je upošteval dano navodilo. Rezultat je posebno poročilo z dne 15.01.2012, v katerem posebni revizor ugiba o morebitni nastali škodi, brez ustrezne utemeljitve.

S tem je bila pri pripravi Posebnega revizorjevega poročila z dne 15.01.2012 kršena določba 44. člena Zakona o revidiranju (ZRev-2), v povezavi z določbo četrtega odstavka 319. člena ZGD-1.

Če bi posebni revizor izvedel spremembe iz lastnega prepričanja, bi moral le-to v posebnem poročilu razkriti, česar posebni revizor ni storil. S tem je delničarje zavajal, v javnosti pa je predsednik uprave posebnega revizorja celo lagal, da je oddal le osnutek. Delničarjem laže tudi sedanja uprava TS, saj ne razkrije obstoja in vsebine posebnega poročila z dne 7.12.2011 in v izjavi za javnost, objavljeni 22.12.2011 na portalu Ljubljanske borze, navaja, da posebnega poročila še ni.

Obe posebni poročili smo skrbno pregledali in analizirali. Pri dejanskih, pravnih in ekonomskih trditvah smo ugotovili velike napake in pomanjkljivosti v zvezi z ugotovitvami dejanskega stanja, postopkovne izvedbe revizije, uporabe materialnega prava, ugotovitev in uporabe dobrih poslovnih praks ter izkazanih (ne)strokovnih zaključkov. Posebni poročili sta neverodostojni ne le zaradi pristranskosti posebnega revizorja, zaradi kršitve načela neodvisnosti revidiranja, pač pa tudi zaradi povsem pavšalnih in nepreverjenih ugotovitev. V nadaljevanju obravnavamo le posebno poročilo z dne 15.01.2012.

Posebni revizor v svojem poročilu ni ugotovil nastanka konkretne škode. Govori le o hipotetični škodi, glede nakupa družbe On.net in Aneks pa celo ugotovi, da škoda ni nastala, istočasno pa pavšalno navaja možnost, da so pri nakupu nastale določene kršitve. Posebni revizor v svojem poročilu ni zagotovo ugotovil kakršnihkoli kršitev. Celotno posebno poročilo temelji zgolj za njegovih domnevah oz. dopuščanju možnosti, da so bile določene kršitve storjene, česar pa ni mogel ugotoviti z gotovostjo (na primer skozi celotno poročilo navaja, da obstaja dvom, da se ni mogel prepričati ali je nadzorni svet določeno transakcijo odobril, itd.). Nikjer v poročilu pa ni pojasnil, kako je na podlagi pavšalnih domnev oz. na podlagi sumov, da je do določene kršitve prišlo, ocenil nastanek minimalne škode. Pri ocenjeni minimalni škodi gre za povsem hipotetično škodo, ki dejansko ni nastala, ampak revizor dopušča možnost oz. sumi, da bi mogoče lahko kdaj nastala zaradi možnosti, da so bile pri določenih transakcijah strojene določene kršitve.

Odškodninska obveznost nastane, kadar so podane naslednje predpostavke: nedopustno škodljivo dejstvo, vzročna zveza, škoda in krivda. Pri tem mora oškodovanec dokazati nastanek škode, vzročno zvezo in nedopustno škodljivo dejstvo in to s stopnjo gotovosti. Za vložitev odškodninske tožbe bi tako morala biti ugotovljena konkretna škoda, višina katere bi se morala računsko utemeljiti in obrazložiti, iz česa je sestavljena. V tožbi bi tako bilo potrebno konkretno navesti točno zaradi katerega dejanja, ki je bilo nedopustno, je TS nastala škoda in v kakšni višini, pri čemer bi za vse te navedbe bilo potrebno predložiti konkretne dokaze. Zgolj sum, da je bilo določeno dejanje storjeno oz. da obstaja možnost, da nadzorni svet k določenemu poslu ni dal soglasja, ne zadostuje. Tudi, če nadzorni svet določenega posla ne bi odobril, to še ne bi pomenilo, da je nastala škoda. V pravnem postopku bi bilo potrebno konkretno dokazati, da je prav zaradi določene investicije nastala TS natančno izmerljiva škoda, pri čemer bi bilo nujno dokazati tudi, da je bila takšna investicija neutemeljena. Na vprašanje, ali je bila določena investicija smotrna ali ne, pa ne bi vplivalo dejstvo, ali bi uprava imela odobritev nadzornega sveta ali ne. Za presojo odškodninske obveznosti je pomembno le, ali bi ob dolžni skrbnosti uprava lahko ugotovila, da je nakup škodljiv za TS. Če bi uprava potrebovala odobritev nadzornega sveta, pa te odobritve ni bi iskala, bi šlo le za kršitev, zaradi katere bi bil dopusten odpoklic uprave, ne bi pa pomenilo, da je zaradi tega TS nastala kakršna koli škoda. Tako, kot ni izključena odškodninska odgovornost uprave, če sklene škodljiv posel, katerega je odobril nadzorni svet (3. odstavek 263. člena ZGD-1), tudi ne velja, da je posel škodljiv, če ga nadzorni svet ni odobril.

Naj na koncu tega dela zapišemo še to, da je posebni revizor povsod tam, kjer je ugotovil okoliščine, ki obremenjujejo sedanjo upravo TS in/ali sedanji nadzorni svet TS (na primer visoko plačilo za manjšinski delež On.neta), škode ni izračunaval. Tudi to daje svojevrstno luč usklajevalnim sestankom nadzornega sveta TS in posebnega revizorja. Takšni sestanki v zakonu niso predvideni. Rezultat tega dogovarjanja pa predstavljajo zgrešene ugotovitve in ugibanja o hipotetični škodi, in to le tam, kjer ni ogrožena sedanja uprava TS in/ali sedanji nadzorni svet TS. Takšno postopanje posebnega revizorja jasno nasprotuje 44. členu zakona o revidiranju, ki predpisuje nepristransko in neodvisno revidiranje.

2. Splošno

Najprej moramo opozoriti na omejitev, ki jo na tretji strani posebnega poročila navaja posebni revizor:

»Naši postopki so bili omejeni z vidika **razpoložljivosti dokumentacije** in informacij. V zvezi s tem tudi opozarjamo, da bi, če bi bile na voljo dodatne informacije, dokumentacija ali postopki, lahko prišli do dodatnih ali različnih ugotovitev in zaključkov.«

Iz priloge 1 posebnega poročila izhaja, da posebni revizor ni videl vsaj naslednjih dokumentov:

- Poslovnih načrtov skupine,
- Poslovnih načrtov posameznih družb (razen Telekoma Slovenije, d.d.),
- Zapisnikov sej Tehnične komisije nadzornega sveta TS z gradivom,
- Večine zapisnikov uprave TS z gradivom,
- Zapisnikov upravnih odborov odvisnih družb TS z gradivom,
- Zapisnikov skupščin odvisnih družb TS z gradivom, razen »Zapisniki sej skupščine Aneks d.d., ki potrjujejo nabave in izločitve v družbi Aneks d.o.o. v obdobju 2006-23.3.2011«,
- Mesečnih poslovnih poročil posameznih družb,
- Tedenskih finančnih poročil posameznih družb,
- Dodatnih pridobljenih ponudb za Set-Top-Box za projekt DVB-T v Makedoniji,
- Registrskega nadzora posojil, danih odvisnim družbam,
- Zapisnikov planskih delavnic z gradivom,
- Predstavitev poslovnih skupinskih konferenc,
- Poročila »Financial and Legal Due Diligence of IPKO NET LLC«, ki ga je pripravil Grant Thornton,
- Ponudbe oddane na razpis za pridobitev GSM licence na Kosovu (vsebuje poslovni načrt podjetja),
- Vseh dokumentov, ki so navedeni kot dokazno gradivo v odgovoru na tožbo v zadevi On.net,
- »DVB-T Project, Vendor selection process: Financial part«,
- »DVB-T Project, Vendor selection process: Technical part«,
- Pogodb podjetja Vafer z podjetjem On.net in Cosmofon (sedaj ONE),
- Pogodbe podjetja ING s TS,
- idr.

Na tem mestu se seveda postavlja vprašanje, s kakšno skrbnostjo je sedanja uprava TS pripravila gradivo za posebnega revizorja in s kakšnim namenom ni ponudila zadovoljivega in celovitega obsega dokumentacije in informacij. Če posebni revizor pri svojih omejitvah ugotavlja, da uprava družbe »... ni preprečila nobenih razgovorov s posamezniki ...« in »... nam niso poznani primeri, da nam osebje družbe ne bi dovolilo analizirati dokumentacije ...«, potem je takšna drža sedanje uprave TS in osebja revidirane družbe pomanjkljiva, ker je izrazito pasivna. Izpolnjevanje tako zahtevne naloge kot jo je definirala sklep skupščine z dne 24.03.2011 glede na tako kompleksni poslovni sistem kot je skupina TS, pa zahteva jasno proaktivno podporo s strani sedanje uprave TS. Tako sedanja uprava TS kot tudi sedanji nadzorni svet TS bi bila proaktivno podporo dolžna zagotoviti predvsem v interesu družbe za katero opravljata funkciji vodenja in nadzora. Po eni strani sedanja uprava TS in sedanji nadzorni svet TS prenašata s tem nalogo dejanskega dela na bivšo upravo TS, po drugi strani pa sta odgovorna za negativno posebno poročilo, ki ga v tej obliki ne bi bilo, če bi organi družbe posebnega revizorja podprli z ustrežno dokumentacijo in razlagami.

Iz navedenega jasno izhaja, da je posebno poročilo izdelano brez upoštevanja bistvenih dokumentov, ki bi omogočili izvedbo naloge iz skupščinskega sklepa z dne 24.03.2011.

Nad hčerinskimi družbami smo vzpostavili tudi **učinkovit sistem nadzora**. Osrednjo vlogo poslovne koordinacije je imela Služba za razvoj poslovanja, ki je bila vez med lokalnim menedžmentom in strokovnimi službami v TS. Ekipe lokalnega menedžmenta so vedno vključevale tudi delavca TS, ki je bil tudi fizično prisoten v hčerinski družbi. Tehnološko zahtevni projekti so vedno nastajali v sodelovanju s strokovnjaki TS (in Mobitela). Formalno je bil sistem dopolnjen s tem, da je bila praktično v vseh upravnih odborih hčerinskih družb zagotovljena večina preko zaposlenih v TS (in v Mobitelu), kar je jasno razvidno že iz seznama članov organov družb (vedno razkrito v javno objavljenih uradnih poročilih) in seznama delavcev poslanih na krajše ali daljše delo v hčerinske družbe – vključno revizije, kadrovske aktivnosti, uvajanje planskih aktivnosti, priprava rednega poročanja, priprava internih organizacijskih aktov, priprava poslovnih načrtov in napovedi, itd. Hčerinske družbe so morale tudi redno pošiljati formalna poročila:

- Tedenska poročila fizike Službi za razvoj poslovanja
- Tedenska poročila o stanju likvidnosti
- Mesečna poročila (naslovljena na Sektor za kontroling in Službo za razvoj poslovanja), ki so vsebovala:
 - vse računovodske in finančne podatke,
 - realizacijo investicij,
 - prihodke po segmentih poslovanja,
 - prodajo v fizičnih enotah priključki, minute, ...,
 - izračune ključnih kazalcev (ARPU, EBITDA ...).

Na osnovi mesečnih poročil je Sektor za kontroling koordiniral in oblikoval celovito trimesečno skupinsko poročilo uprave TS, ki je bilo predloženo nadzornemu svetu TS (naj omenimo tudi, da TS pred našim prihodom ni imel oblikovane funkcije kontrolinga in je bila to ena prvih aktivnosti, ki jih je za učinkovito obvladovanje skupine izvedla bivša uprava TS). Deli teh trimesečnih poročil so bili tudi javno objavljeni. Tako so v poslovanje skupine, kot še nikoli poprej, dobili vpogled tudi delničarji. Praviloma so od septembra do novembra potekale intenzivne delavnice za pripravo poslovnega načrta za prihodnje leto in obdobje nadaljnjih štirih let. Med letom pa smo na osnovi aktualnih dogodkov poslovnega leta izdelovali napovedi poslovanja do konca leta in ustrezne analize odstopanj od plana. Predstavljeni sistem smo postopoma podprli z računalniškim sistemom, tako da je na koncu mandata bila dosežena popolna integrirana rešitev v obliki sistema Cognos. Vsi zaključni računi so bili revidirani s strani neodvisnega pooblaščenega revizorja.

Del upravljanja skupine TS je bilo tudi centralno financiranje dejavnosti družb v skupini (cash-pooling). Vsebinsko je to pomenilo, da je TS določal finančno politiko za celotno skupino, s tem da je načelno le matična družba (večjo izjemo je vsaj na začetku predstavljal samo Mobitel) najemala dolgoročne kredite in jih dajala po strateško ugotovljeni potrebi naprej hčerinskim družbam. Ta sistem je omogočal dostop do izjemno ugodnih virov, in sicer direktno za matično družbo (za namene širitve in regionalizacije poslovanja) in indirektno preko ustreznih posojil tudi za hčerinske družbe. Za te namene smo vzpostavili celoviti nadzor preko centralnega registra posojil, ki se je vodil na osnovi ustreznega šifranta in s tem omogočal vsak čas pregled in nadzor, predvsem pa učinkovito upravljanje zapadlosti in izterjavo posojil. Ustrezno porabo sredstev smo preverjali na osnovi investicijskih poročil ter zaključnih in periodičnih računov. Hčerinske družbe so bile tudi predmet rednih internih revizij in pregledov.

TS je za večje investicije (naprimer za pridobitev licence in postavitve GSM omrežja na Kosovu) najel dva večja kredita od Evropske investicijske banke (EIB) ter dobil za prevzem makedonskega Cosmofona kredit od kluba evropskih bank, ki ga je čez slabo leto, kot prvo slovensko nebančno podjetje, refinanciral z izdajo evropskih obveznic (Euro Bonds). Obvezni

elementi ob najemanju teh kreditov so bili zelo zahtevni skrbni pregledi finančnega poslovanja skupine, ki niso ugotovili nobenih bistvenih slabosti. Isto velja za »proces gradinga«, ki ga je izvedla agencija »Moody's« in ga redno obnavlja. Tudi redne revizije zaključnih računov v skladu z ZGD-1, ki jih opravlja že nekaj let v glavnem mednarodna revizijska hiša Ernst & Young, ni ugotovila bistvenih slabosti finančnega upravljanja in je brez izjem in brez pridržka potrjevala poslovna poročila skupine TS. V tem smislu je vsako leto podala mnenje, da so računovodski izkazi »v vseh pomembnih pogledih poštna predstavitev finančnega stanja skupine Telekoma Slovenije«.

Iz navedenega nedvoumno izhaja, da je bil sistem nadzora nad poslovanjem družb v skupini izveden v smislu **dobrega in skrbnega gospodarstvenika**.

S pravnega vidika posebni revizor ne navaja niti relevantnih določb ZGD-1, niti mednarodnih računovodskih standardov, ki opredeljujejo kriterije za uvrščanje obvladovanja družb. Posebni revizor se tako npr. pri interpretaciji neobvladovanja hčerinskih družb ne sklicuje na ZGD-1 (2. odstavek 529. člena) in MRS 27 (13., 14. in 15. točka), ki odpravljajo vsak dvom v obvladovanje hčerinskih družb TS. Prav tako posebni revizor prezre ali ignorira dejstvo, da je obvladovanje hčerinskih družb vsako leto preverila in potrdila s strani skupščine TS imenovana revizijska hiša Ernst&Young in je bilo to tudi vedno jasno navedeno v javno dostopnih poslovnih poročilih (npr.: Revidirano letno poročilo 2006, str.101, Revidirano letno poročilo 2007, str.132, Revidirano letno poročilo 2008, str.180, Revidirano letno poročilo 2009, str.120, Revidirano letno poročilo 2010, str.109, Nerevidirano devetmesečno poročilo o poslovanju, januar – september 2011, str.21), ki jih je na letni ravni tudi potrjevala skupščina TS. Predvsem MRS 27.14. oziroma 27.15. pa nedvoumno določata, da je pri ocenjevanju obvladovanja treba upoštevati tudi potencialne glasovalne pravice iz nakupnih opcij. S tem ozadjem so v navedenih uradnih poslovnih poročilih TS izkazane vse hčerinske družbe kot odvisne družbe s 100% ekonomsko lastnino. Glede tega nikdar niso bili izraženi nobeni dvomi, tudi nobeni »morebitni« (da ostanemo pri dikciji posebnega revizorja). Ker obstaja celo **jasna zakonska domneva**, da smo hčerinske družbe obvladovali, bi posebni revizor moral nasprotno eksplicitno dokazati, ne pa le navesti, da niso »našli zadostnih dokazov«. Dejansko pa vsi dokazi, celo potrjujejo obratno, namreč da smo hčerinske družbe obvladovali.

Posebni revizor ne navaja niti enega konkretnega vsebinskega primera neobvladovanja hčerinskih družb. Tako ni naveden niti en primer, v kateremu bi manjšinski lastniki uveljavili njihov predlog proti volji uprave TS. Tudi ni naveden niti en primer, v kateremu uprava TS ne bi uveljavila svoje volje. To dokazuje, da hčerinske družbe niso veljale za obvladovane le s pravnega vidika, temveč tudi z dejanskega in poslovnega. Obvladovanje lahko dodatno podkrepimo še s tem, da je bila poslovna politika hčerinskih družb redno usklajena na poslovnih pregledih, konferencah in v okviru poslovnega načrtovanja. Dodatna kontrola hčerinskih družb je bila dosežena tudi preko finančnih vzvodov, tako, da hčerinske družbe brez soglasja TS niso mogle izvesti niti enega pomembnejšega projekta.

Mogoče navedenih pravnih predpisov posebni revizor ne upošteva, ker se, kot sam navaja **»Tega poročila se ne sme obravnavati kot podajanje mnenj o pravnih zadevah**, ki ne sodijo v naše strokovno področje.«. Kakorkoli, v posebnem poročilu je napačna pravna ocena odvisnosti hčerinskih družb, ki je poleg tega zgrajena na napačno ugotovljenih dejstvih. Omenjena omejitve glede pravnih mnenj je prav tako pomembna, ko posebni revizor v posebnem poročilu razlaga 3. odstavek 22. člena statuta TS, saj spregleda, da se nanaša predmetna določba očitno le na najemanje posojil in ne na dajanje posojil. Dana posojila tudi ne predstavljajo obveznosti, temveč terjatev. Posebni revizor posledično postavlja vrsto očitkov, ki se kot taki v luči očitno napačnega razumevanja temeljnega predpisa, na katerega se nanašajo, izkažejo kot neupravičeni in zgrešeni. Popolnoma zgrešena je tudi ocena prodajne opcije Factor Banki, saj je bila cena opcije uspešna

pridobitev GSM – licence in ne popolnoma zgrešena mehanika matematične operacije odštevanja, ki jo uporablja posebni revizor.

V nobenemu primeru posebni revizor **ne navaja specifikacij dobrih poslovnih praks**, na katere se nanašajo konkretni očitki. Dobra poslovna praksa se lahko ugotavlja le ob poznavanju konkretne primerjave in ob primerljivih okoliščinah. Tako seveda tudi poslovna praksa, da se pridobivajo v vseh primerih zmeraj in vedno tri ponudbe, ne velja brez izjem. To velja prav posebej za posle, ki jih ponujajo hčerinske družbe ali ko gre za strateško že izbrana partnerstva, ki slonijo na individualnih in nestandardiziranih poslovnih in tehnoloških rešitvah. Absurden je tudi očitek, da nismo zavarovali posojil hčerinskim družbam, ki so bile v 100% ekonomski lasti TS. Takšna dobra praksa znotraj mednarodnih koncernov preprosto ne obstaja. Napačno razumljena pravila dobre prakse, ki ne dopuščajo izjem, lahko v posamičnih primerih povzročajo veliko poslovno škodo. Tako smo na primer prepričani, da bi bila težka napaka, če ne bi dali dva, v posebnem poročilu navedena kot škodljiva posla, hčerinski družbi Avtenti.si. Avtenta.si bi namreč imela nezasedene kapacitete, ustvarila izgubo in skupinski izkazi bi bili ustrezno slabši. Da posebni revizor ta dva primera navaja kot očitek je lep primer za to, da od samih dreves ni sposoben videti gozda, oziroma drugače povedano, če bi sledili logiki dobre prakse posebnega revizorja, bi TS delal napačne stvari popolnoma pravilno.

Neverjetno poenostavljanje in pavšalno metodologijo uporablja posebni revizor tudi pri izračunih hipotetične škode v povezavi z investicijami. Posebni revizor namreč zopet ignorira ekonomiko posameznega primera in namesto tega navaja povprečne prihranke iz neopredeljenih in neizkazanih primerjav. Po tej logiki navaja brez nadaljnje utemeljitve 12,53% nabavne vrednosti investicij kot škodo. Hkrati ugotavlja, da se takšni prihranki lahko dosežejo, oziroma da jih je možno prihraniti. Takšna izjava spet dokazuje naravo hipotetičnosti »ugotovitev« posebnega revizorja. Tudi takšna hipotetična škoda dejansko ni nastala in posebni revizor na osnovi sklepa skupščine 24.03.2011 o takšnih predpostavkah ne bi smel ugibati.

Posebni revizor si je privoščil pri izračunu škode še nadaljnjo površnost, saj je nekritično prevzel WACC, ki mu ga je dal na razpolago TS in, ki ga je le ta uporabljal za popolnoma druge (verjetno regulacijske) namene (str. 27 posebnega poročila: »WACC za 2007 13,28%, 2008 13,16%, 2009 12,84%, 2010 13,56%, in 2011 15,05%«). Posebni revizor iz analize posojil dobro ve, da se je TS refinanciral v času, ko je bilo denar težko in drago dobiti, z bistveno nižjo obrestno mero med 2% in 5% na leto. Konkretno izračunana škoda lahko izhaja le iz konkretnih alternativ in posledic, seveda če držijo temeljne predpostavke. Če bi predstavljeni protislovni očitki posebnega revizorja držali, bi torej obrestovanje izračunane škode bilo možno le na bistveno nižjih obrestnih merah za dejansko najete kredite TS. Ker pa izračunane škode posebnega revizorja že v temelju ne držijo, so tozadevne domneve glede potrebnega obrestovanja praktično brezpredmetne. Pokaže pa tudi ta primer, da posebni revizor nima osnovnega občutka za to, kdaj se uporabljajo kakšna pravila in to na področju, ki pravzaprav predstavlja njegovo strokovno področje.

Nadalje omejuje posebni revizor svoje delo z sledečo navedbo: »Postopki, ki smo jih izvedli, ne predstavljajo revizije ali preiskave v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja, zato ne dajemo nikakršnega zagotovila.« Delo, ki ga je opravil, posebni revizor označuje kot sorodne storitve po MSS 4400. Delo v skladu z MSS 4400 predstavlja izvedbo dogovorjenih postopkov in ne omogoča celovitega mnenja o poslovanju skupine ali upravljanju sistema. Kljub temu si dovoljuje posebni revizor ugotovitve, ki jih na osnovi samoomejitve ni mogel preveriti (tako na primer navaja, da obstajajo »jasni indikatorji, da skupina TS v pregledanemu obdobju ni vzpostavila ustreznega kontrolnega sistema nad denarnimi tokovi skupine«. Takšne trditve so škodljive, neodgovorne, neresnične in predstavljajo ugibanje in špekulativne domneve. Posebni revizor je s takšnimi ugibanji jasno prekoračil pooblastila sklepa z dne 24.03.2011, saj je skupščina naročila ugotovitve in ne ugibanja. Pravna

kvaliteta takšnih izjav pa je za namene s strani sedanje uprave TS predlagane tožbe popolnoma neuporabna.

Že sam **dvom ni dokaz**. Če pa posebni revizor (str. 40, str. 44, str. 53, posebnega poročila) zapiše »Nismo našli zadostnih dokazov, da je bil morebitni dvom...«, lahko trdimo, da takšne stvari mogoče sodijo v interne zapisnike, niso pa za javno in še sploh ne za pravno uporabo. Problem je v tem, da posebni revizor na takšnih predpostavkah izračunava hipotetično škodo, ker je to sedanji nadzorni svet TS od njega zahteval.

Očitke takšnega posebnega poročila odločno zavračamo. V nadaljevanju pa bomo podrobno ovrgli neresnične trditve oziroma nerealne hipoteze posebnega poročila na eni strani in pojasnili nestrokovnosti pravnih in ekonomskih zaključkov na drugi strani.

3. Nakupi, prodaje delnic in poslovnih deležev ter ustanovitve družb v Sloveniji in v tujini ter ustanovitve in izvršitve nakupnih in prodajnih opcij za delnice in poslovne deleže

3.1. On.net

V razlagi procesa nakupa je navedenih veliko neresnic in nepreverjenih podatkov in izjav. Kljub temu, da smo posebnemu revizorju na našem razgovoru in kasneje po elektronski pošti posredovali seznam dokumentov in dokumente, ki bi lahko dodatno pojasnili njihove napačne ugotovitve in sume, le teh niso pridobili za preučitev. V posebnem poročilu na strani 16, zgoraj, zadnja alineja pojasnjuje, da predstavljene dokumentacije, za katero smo jim predlagali, da jo pridobijo iz TS niso dodatno zahtevali, ob enem pa na strani 15, druga alineja, posebnega poročila ugotavljajo, da bi na podlagi dodatnih dokumentov lahko prišli do drugačnih ugotovitev.

Navajamo nekaj trditev posebnega revizorja, ki bi bile s pridobitvijo dodatne dokumentacije popolnoma drugačne:

Posebni revizor ugotavlja (posebno poročilo, stran 19): »Podlaga za določitev cene v tem dokumentu nam ni znana«

Posebnemu revizorju smo pojasnili, da se je pogajanje za ceno izvajalo in je trajalo že več kot eno leto pred nakupom, da je hčerinsko podjetje Siol z svojimi strokovnjaki izvajalo poslovni skrbni pregled in da se je g. Tomaž Berginc (takratni direktor Siol-a) pogajal za ceno. To lahko dokažemo z vrsto elektronskih sporočil, tudi v dokumentu Strategija Telekom Slovenije od 2005-2009 je g. Tomaž Berginc eksplicitno naveden kot odgovoren za nakup ISP v Makedoniji (kopija dokumenta je bila posredovana posebnemu revizorju). G. Tomaž Berginc je nato manj kot mesec dni pred nakupom po elektronski pošti (revizor ni želel pridobiti kopije teh elektronskih sporočil, ki smo mu jih ponujali) takratni upravi TS posredoval oba že izpogajana dokumenta »Conditional Term Sheet« in »Conditional Share Sale Term Sheet«. Ta je z cenitvijo še dodatno preverila izpogajano ceno pred odločanjem na seji uprave TS in seji nadzornega sveta TS. Poleg tega sta oba omenjena dokumenta pogojna in bi bila brezpredmetna, če nadzorni svet TS nakupa ne bi potrdil.

Posebni revizor ugotavlja (posebno poročilo, stran 19): »Cenitev nima natančnega datuma«

Če bi posebni revizor preučil dokument, ki mu je bil posredovan bi lahko nedvoumno ugotovil datum cenitve, saj je v posredovanem dokumentu naveden natančen datum cenitve, ki je bila pripravljena pred odločanjem na seji uprave TS in seji nadzornega sveta TS.

Posebni revizor ugotavlja (posebno poročilo, stran 19): »Zapisa, ki bi dokazoval natančno vsebino sestanka nismo prejeli«

V dokumentu, ki je bil posredovan posebnemu revizorju (odgovor na tožbo On.net) je kot dokazno gradivo omenjen ta dokument, ki bi ga lahko pridobil od TS.

Posebni revizor ugotavlja (posebno poročilo, stran 20): »Nismo prejeli dokaza, da je bila omenjena ugotovitev skrbnega pregleda preučevana v kasnejšem cenitvenem poročilu«

Posebni revizor je nestrokovno in površno pregledal cenitveno poročilo P&S svetovanje, saj na strani 4, alineja 6 jasno piše, da je pri cenitvi ta ugotovitev enkratnega dogodka (prihodki, ki so bili posledica izvensodne poravnave z družbo Makedonski Telekomunikacij) bila upoštevana.

Posebni revizor tudi ni pridobil revizijskega poročila interne revizije TS, ki je opravila revizijski pregled pred sprostitev kupnine iz začasnega računa. V tem poročilu so dodatna dejstva, ki bi pomembno vplivala na ugotovitve. O obstoju tega poročila, je bil posebni revizor obveščen z naše strani.

Zanimivo je, da na strani 24 posebnega poročila, ko posebni revizor razkrije, da je sedanji nadzorni svet TS v začetku leta 2010 dvakrat zavrnil nakup manjšinskega deleža v On.netu za 2,4 mio EUR in da je konec istega leta soglašal z nakupom istega deleža za 4,7 mio EUR, ni zapisano, da poleg vsega navedenega, Predrag Čemerikič v času od novembra 2010 do konca leta 2014 prejema mesečno honorar v višini 20.000 EUR, kar znese dodatnih natanko 1 mio EUR. S to navedbo želimo pojasniti, da stvari, ki so lahko neprijetne za sedanjo upravo TS in/ali sedanji nadzorni svet TS niso navedene v posebnem poročilu, kar dodatno potrjuje pristranskost. Iz naslova tega nakupa tudi ni izračunana škoda, čeprav je edino v tem primeru dejansko nastala, hipotetična ugibanja niso potrebna, izračun škode pa je več kot enostaven: $5,7 \text{ mio EUR} - 2,4 \text{ mio EUR} = 3,3 \text{ mio EUR}$.

Posebni revizor na strani 24 posebnega poročila navaja pojasnila predsednika uprave g. Ivica Kranjčevića. V pojasnilu ni navedeno, da je predsednik uprave g. Ivica Kranjčević septembra 2009 s podjetjem On.net in takratnim svojim podjetjem Vafer sklenil svetovalno pogodbo, ki se je nanašala izključno na projekt DVB-T, ter je tako aktivno sodeloval pri projektu DVB-T in je natančno poznal vse parametre uspeha projekta. Ti parametri so bili tudi večkrat predstavljeni nadzornem svetu TS.

Komentar na oceno škode

Izračun škode temelji na napačni predpostavki, da podjetje ni bilo obvladovano. Že zgoraj pojasnjujemo, da so podjetja bila obvladovana in to dokazujemo na več načinov.

Škoda ni nastala, hipotetični izračun v poročilu pa tudi matematično ne zdrži.

3.2. Digi Plus – ustanovitev družbe v Makedoniji

Čeprav posebni revizor ni ugotovil nepravilnosti pri postopku ustanavljanja Digi Plus, na strani 31 posebnega poročila navaja »Niso nam bili posredovani razlogi za neuresničitev MoU.« in »Do uresničitve Conditional Term Sheet-a ni prišlo in razlogi za neuresničitev nam niso znani.«. Na našem razgovoru s posebnim revizorjem je bilo do potankosti pojasnjeno, zakaj zgoraj omenjena dogovora nista bila uresničena, vendar tega niso povzeli v posebnem poročilu, saj je odgovornost za neuresničitev v celoti na sedanjem nadzornem svetu TS.

3.3. OTE MTS Holding B.V. (nakup družbe Cosmofon), ONE

Posebni revizor na strani 32 posebnega poročila pojasnjuje sodelovanje podjetja Vafer v procesu nakupa podjetja Cosmofon, vendar ne navaja, da je podjetje Vafer imelo sklenjene pogodbe poleg s TS tudi direktno s podjetjem Cosmofon. To dejstvo ponovno potrjuje, da so iz poročila izpuščene vse stvari, ki bi lahko pomenile konflikt interesov sedanje uprave TS, oziroma potrjuje da je bilo delo posebnega revizorja pristransko.

Posebni revizor prav tako na strani 34 posebnega poročila navaja, da ni razviden delež ocenjevanega predmeta in ni navedeno, da je cenitev ING narejena za potrebe nakupa. Posebni revizor ni pregledal pogodbe med TS in ING, kjer je vse to pojasnjeno.

Posebni revizor tudi ne navaja, da je bil v proces nakupa kot svetovalec pri pridobivanju in zagotavljanju finančnih sredstev najeto podjetje PWC iz Londona, ki je svetovalo pri pripravi dokumentov za del procesa ki se nanaša na pridobitev finančnih sredstev za nakup.

3.4. Ipko

V razlagi procesa nakupa podjetja, vstopa Factor Banke v lastništvo in izstopa manjšinskih lastnikov je navedenih veliko neresnic in nepreverjenih podatkov. Kljub temu, da smo posebnemu revizorju na našem razgovoru podali pojasnila in kasneje po elektronski pošti posredovali natančne naslove dokumentov in same dokumente, ki bi lahko dodatno pojasnili njihove napačne ugotovitve in sume, posebni revizor le teh ni upošteval, oziroma dodatno pridobili za preučitev.

V posebnem poročilu na strani 16, zgoraj, zadnja alineja, posebni revizor pojasnjuje, da se je s pojasnili zgolj seznanil, na posredovano dokumentacijo pa se ni izključno zanašal (čeprav so bili posredovani uradni dokumenti). Predstavljene dokumentacije, za katero smo jim predlagali, da jo pridobijo s TS niso dodatno zahtevali, ob enem pa v posebnem poročilu na strani 15, druga alineja, ugotavljajo, da bi na podlagi dodatnih dokumentov lahko prišli do drugačnih ugotovitev.

Navajamo nekaj trditvev posebnega revizorja, ki bi bile s pridobitvijo dodatne dokumentacije popolnoma drugačne.

Posebni revizor ugotavlja (posebno poročilo, stran 34): »pravna služba družbe TS pa je opravila pravni pregled družbe«

Posebnu revizorju smo pojasnili, da je pravni pregled družbe opravila revizijska hiša Grant Thornton iz Skopja. Ponudili smo jim tudi kopijo dokumenta, vendar niso izkazali pripravljenosti, da jo pridobijo. Vse možne morebitne nepravilnosti, nepopolnosti in trditve, da se posebni revizor ni mogel prepričati o upoštevanju ugotovitev pravnega pregleda, bi z analizo tega poročila bile razjasnjene in zavržene.

Posebni revizor ugotavlja (posebno poročilo, stran 35, razlaga točke 14, spodaj) da iz zapisnika nadzornega sveta ni razvidno katero cenitev je prejel.

Posebni revizor bi lahko pregledal celotno dokumentacijo, ki je bila posredovana nadzornemu svetu TS, ter tako ugotovil da je nadzorni svet TS prejel in obravnaval edino obstoječo cenitev, ki jo je pripravilo podjetje P&S. Še enkrat naj tu poudarimo, da so bile cenitve v vseh postopki uporabljene zgolj za preverjanje izpogajane cene, saj se je cena vedno določila s pogajanjem med kupcem in prodajalci.

Posebni revizor samo na kratko opiše prodajo deleža Factor Banki v letu 2007 (posebno poročilo, stran 36, zgoraj).

Posebnemu revizorju smo podrobno pojasnili in z dokumenti potrdili naša pojasnila, glede vstopa Factor Banke. Nadzorni svet TS je bil pred odločanjem seznanjen z vsemi relevantnimi dejstvi in soglasno podprl prodajo 15% deleža Factor Banki. TS je sodeloval na razpisu za pridobitev GSM licence na Kosovu. Po oddaji ponudb je na razpisu zmagalo podjetje Kosmocell, TS pa je bil drugi. Posebnemu revizorju smo posredovali kopijo uradne odločitve Kosovske agencije za telekomunikacije, kjer je tudi jasno navedeno, da če zmagovalno podjetje ne plača licence v 14 dneh, potem se izloči iz procesa in ima drugo-uvrščeni možnost, da plača licenco in tako pridobi GSM licenco na Kosovu. Takratna uprava je zato začela pogajanja s Factor Banko, ki je imela dogovor s Kosmocellom, da bo financirala plačilo licence. Uspeli smo prepričati Factor Banko, da se je vključila v naš projekt, ter se tako umaknila iz sodelovanja s Kosmocellom, ki zato ni uspel plačati licence, in licenco je dobil TS. Iz navedenega sledi, da se je TS dogovoril za vstop Factor Banke zaradi strateško

pomembne pridobitve GSM licence. Cel dogovor je bil tudi pogojen s pridobitvijo te licence. Iz dokumentov, ki smo jih posredovali posebnemu revizorju je to jasno razvidno, vendar tega niso upoštevali v svojem poročilu.

Posebni revizor tudi ni navedel razlage, ki smo mu jo podali, zakaj je bila vrednost opcije omejena na ne manj kot 13,76 mio EUR. Prodaja deleža Factor Banki je bila dogovorjena pred pridobitvijo licence za GSM, in bi postala veljavna le po pridobitvi licence. Ključ za pridobitev licence pa je bil odstop Factor Banke od financiranja Kosmocella, ki je bil prvi zmagovalec razpisa za GSM licenco na Kosovu. V pogajanjih je Factor Banka zato zahtevala vezavo izhodne opcije na vrednost podjetja po pridobitvi licence, saj je zaradi Kosmocellove zmage na razpisu in našega nehvaležnega drugega mesta, imela Factor Banka v tistem trenutku v rokah »škarje in platno«. Smo pa ekonomsko upravičenost opcije preverili tudi glede na poslovni načrt projekta in iz tega izhajajoče vrednosti podjetja Ipko z GSM licenco. Poslovni načrt je bil del v dokumentacije, ki smo jo pripravili za prijavo na razpis za GSM licenco na Kosovu. Čeprav smo posebnemu revizorju to pojasnili, tega dokumenta od TS ni pridobil. Tu moramo poudariti, da se odkup deleža po tej opciji ni nikoli izvršil, saj je vrednost podjetja ob izstopu manjšinskih lastnikov bistveno presegala vrednost opcije.

Dodatno lahko pojasnimo, da bi TS zato, da bi že v prvem krogu prehitel Kosmocell, moral za licenco ponuditi vsaj 10 mio EUR več, kot je dejansko ponudil (namesto dejanskih 75 mio EUR, bi morali ponuditi najmanj 85 mio EUR). To dodatno potrjuje, da je bil vstop Factor Banke poslovno poponoma upravičen in pravilen.

Posebni revizor na strani 37 posebnega poročila primerja donose podjetja Ipko z donosi sedmih največjih telekomunikacijskih družb na svetu.

Ta primerjava je popolnoma nesmiselna. Ipko deluje in je pričel svojo operacijo na popolnoma nezasičenem kosovskem trgu, kjer je bila edina konkurenca državno podjetje PTK. Na področju digitalne televizije in širokopasovnega interneta, je Ipko v zelo kratkem času celo prevzel dominantni tržni delež, na nenasičenem trgu mobilne telefonije pa svoj delež hitro povečeval. Vse to je jasno razvidno iz javno objavljenih letnih poročil TS. Zato so tako veliki donosi popolnoma normalni. Sedem največjih svetovnih telekomunikacijskih operaterjev pa deluje na globalnem trgu, predvsem v visoko razvitih državah, kjer je konkurenca velika, zasičenost trga pa prisotna že več let. Ipko danes posluje zelo donosno, ima največjo rast v skupini TS in to navkljub slabemu vodenju in nepotrebnim odpisom v letu 2010.

Posebni revizor na straneh 37 in 38 posebnega poročila pojasnjuje napačen EBITDA v obdobju 6-12 2009.

Bivši člani uprave TS nismo sodelovali pri procesu potrjevanje tega finančnega parametra. Takoj po uradnem nastopu sedanjega predsednika uprave TS g. Ivica Kranjčevića, je uprava TS v marcu 2010 razrešila g. Dušana Mitiča iz upravnega odbora podjetja Ipko, tako da bodo pojasnila k morebitno napačno izkazanemu EBITDA lahko podali sedanji člani uprave TS, ki so prevzeli funkcije v upravnem odboru Ipka.

Posebni revizor na strani 38 posebnega poročila ponovno ugotavlja, da opcije niso bile ustrezno evidentirane oziroma razkrite v letnih poročilih, istočasno pa ni opravil razgovora z revizijsko hišo Ernst&Young, ki je revidirala letna poročila in bi to lahko pojasnila. Vrednost nakupnih in prodajnih opcij je za Ipko jasno navedena na 166. strani javno objavljenega Revidiranega letnega poročila 2008: na dan 31.12.2008 je bila vrednost predmetnih opcij 50.875 tisoč EUR, na dan 31.12.2007 pa 43.480 tisoč EUR.

Komentar na oceno škode

Izračun škode temelji na napačni predpostavki, da podjetje ni bilo obvladovano. Že zgoraj smo pojasnili, da so podjetja bila obvladovana. Kljub temu naj še enkrat poudarimo, da je TS družbo Ipko popolnoma obvladoval. Nikoli se ni zgodilo da bi na več kot 50 izvedenih upravnih odborih podjetja manjšinski lastniki preprečili predloge in zahteve TS. Posebni revizor bi lahko pregledal zapisnike upravnih odborov in skupščin podjetja Ipko in bi nedvoumno ugotovil da je TS v popolnosti obvladoval družbo. Tudi ob projektih, ki so bili v korist TS (primer je plačilo dela strokovnjakov iz skupine Telekom Slovenije) manjšinski lastniki niso preprečili podpisa pogodb.

Škoda ni nastala, hipotetični izračun v poročilu pa tudi matematično ne zdrži.

Posebni revizor tudi podaja izračun škode, ki naj bi nastal ob vstopu Factor Banke v lastništvo. Izračun temelji na sorazmerni vrednosti opcije, ki bi jo bilo potrebno plačati ob izstopu 11,25% deleža Factor Banki. Seveda bi se to lahko zgodilo, če bi bila vrednost podjetja ob izstopu manjša, kot pa je bila vrednost podjetja, ki je bila podlaga za izračun opcije. Factor Banka je svoj delež 11,25% prodala TS po tržni vrednosti, tako da opcija nikoli ni bila uporabljena. Izračun škode je zato zelo zlonamern in pristranski, saj temelji na predpostavki, ki se ni zgodila. Škode ni.

3.5. Primo

Posebni revizor na strani 8 posebnega poročila, v vodstvenem povzetku, navaja, da je družba Primo na Kosovu. Že samo dejstvo, da so v posebnem poročilu družbo postavili v napačno državo (Primo je v Albaniji) potrjuje že večkrat navedena dejstva, da posebni revizor ni strokovno in niti natančno opravil svojega dela.

Posebni revizor na strani 42 posebnega poročila napačno navaja, da je bil nadzorni svet TS obveščen o nakupu podjetij Bindi in H-communications kasneje, ko so bile pogodbe že podpisane. Nadzorni svet TS je bil informativno obveščen o obeh nakupih pred podpisom pogodb. Soglasje nadzornega sveta TS za nakup, ki ga izvaja hčerinsko podjetje in vrednost ne presega 2 mio EUR, ni potrebno. Neodvisno od tega smo nadzorni svet TS vedno predhodno obveščali in po neformalnem dogovoru so imeli možnost zaustaviti vsak projekt in zahtevati obravnavo na svoji seji.

Komentar na oceno škode

Izračun škode temelji na napačni predpostavki, da podjetje ni bilo obvladovano. Že zgoraj smo pojasnili, da so podjetja bila obvladovana. V podjetju Primo smo med drugim zamenjali tudi direktorja Roberta Maneja, ker z njegovim delom nismo bili zadovoljni.

Škoda ni nastala, hipotetični izračun v posebnem poročilu pa tudi matematično ne zdrži.

3.6. Blic, Aneks, Netkom (družbe v BiH)

Posebni revizor na strani 9 posebnega poročila zmotno ugotavlja omejevanje obvladovanja družbe Aneks s strani TS, ki naj bi izhajalo iz družbene pogodbe, ki je vsebovala pomembne pravice manjšinskega lastnika. Več kot očitno je, da posebni revizor ni pregledal in upošteval sklepov več kot 25 zapisnikov sej upravnega odbora in skupščine družbe Aneks (redne in korespondenčne seje vsakih 4-6 tednov), iz katerih je razvidno, da teh »pomembnih pravic manjšinskih lastnikov« ni bilo. Stališče posebnega revizorja, da gre za pomembno

odstopanje od dobrih praks v sferi korporativnega upravljanja je, iz prej navedenih razlogov popolnoma napačno.

3.7. Avtenta.si

Izgubo v letu 2010 bosta morala pojasniti sedanja uprava TS in sedanji nadzorni svet TS, o tem pa gotovo lahko marsikaj pove tudi takratni direktor Avtente.si, g. Iztok Klančnik, ki se je moral v letu 2010 soočiti z mačehovskim odnosom matere do hčerinske družbe. Zaradi nekkih višjih interesov je TS posle raje oddajal po višjih cenah tretjim firmam namesto družbi v kateri je imel 100% lastniški delež.

3.8. Najdi.si, Interseek

Lastniki družbe Interseek d.o.o., so imeli namen družbo prodati. TS pa je, skladno s svojo strategijo postati prvi ponudnik na celotnem segmentu TIME (Telecommunications, Internet, Media and Entertainment), imel interes to dejavnost dobiti pod svoje okrilje, zato je na osnovi informacijskega memoranduma, ki ga je pripravila družba KPMG, pripravila pogojno ponudbo za odkup 75% deleža družbe Interseek d.o.o./Najdi.si.

Interes za nakup Najdi.si-ja, pa ni bil izkazovan samo znotraj TS in SiOLa, ampak tudi Mobitela.

Pred nakupom 75% deleža družbe Interseek, d.o.o. smo pripravili poslovni načrt, družba P&S svetovanje je izvedla skrbni finančni pregled in ocenila vrednost družbe na 13.753.000,00 EUR, oziroma med 11.882.000,00 EUR in 15.524.000,00 EUR, skrbni pravni pregled je opravila odvetnica Mojca Lukančič, Služba za razvoj poslovanja pa je pripravila analizo tržne priložnosti.

Nadzorni svet TS je podal soglasje za nakup 75% deleža družbe Interseek d.o.o. za 9.675.000,00 EUR, kar ustreza 100% vrednosti firme v višini 12.900.000,00 EUR. Ker smo tako v upravi TS, kot v nadzornem svetu TS, ves čas stremeli k čim nižji ceni, smo ceno še dodatno znižali za 1,5 mio EUR na 11.400.000,00 EUR za 100% firme, kar pomeni, da je kupnina za 75% delež znašala 8.550.000,00 EUR. Ustreznost cene je bila potrjena tudi s primerjalno analizo, ki je na osnovi razmerja med kapitalom in prihodki vrednost ocenjena na 13.169.000,00 EUR, na osnovi metode primerljivih podjetij pa na 13.731.000,00 EUR.

Nobena cenitev ni vključevala sinergijskih učinkov na poslovanje skupine TS, kar pomeni, da je bil pozitiven učinek za TS še večji.

Sedanji nadzorni svet TS je 30.06.2009 potrdil nakup še preostanka (25%) družbe Najdi.si. Oceno vrednosti sta pripravila P&S Svetovanje (8.912.000,00 EUR z razponom med 7.247.000,00 EUR in 10.578.000,00 EUR) in KPMG (12.247.000,00 EUR). S pogajanjem smo spet dosegli znižanje kupnine, saj je bilo po pogodbi iz leta 2007 določeno, da je najnižja cena za nakup preostalega 25% deleža družbe 2.850.000,00 EUR, mi pa smo ta delež odkupili za 2.350.000,00 EUR.

Pripravili smo tudi predlog reorganizacije, s čimer se še bolj izkoristijo sinergije v skupini TS in pomenijo še dodaten pozitiven učinek.

Komentar na oceno škode

Izračun škode temelji na napačni predpostavki, da podjetje ni bilo obvladovano. Že zgoraj smo pojasnili, da je TS obvladoval vse hčerinske družbe, pa tudi Najdi.si/Interseek.

Tudi, če trditev, da podjetje ni bilo obvladovano, ne bi bila napačna, izračun škode ne bi bil pravilen, saj posebni revizor primerja nabavno vrednost družbe z vrednotenjem P&S svetovanje ob nakupu zadnjega 25% deleža družbe. To je očitno zgrešeno, saj bi moral, če že postavlja napačne hipoteze neobvladovanja, vzeti za primerjavo relevantno vrednotenje P&S svetovanje ob nakupu prvega 75% deleža družbe, ko je bila družba ocenjena na 13.753.000,00 EUR (od 11.882.000,00 EUR do 15.624.000,00 EUR), kar ugotavlja tudi posebni revizor na 50. strani posebnega poročila. Tako tudi izračun škode ob napačni trditvi, da podjetje ni bilo obvladovano, pokaže, da škode ni.

3.9. Gibtelecom, Planet9, GVO in Siol HR

Nimamo komentarja.

4. Dajanja posojil ter vodenje nadaljnjih aktivnosti v zvezi s temi posli

Sistem poročanja v skupini TS smo izčrpno predstavili že v uvodnem in splošnem delu. Rast posojil, ki jo opiše posebni revizor na straneh 55 in 56 posebnega poročila je posledica strategije regionalizacije skupine TS, je logična in je bila predmet rednega poročanja javnosti, delničarjem in nadzornemu svetu TS.

Kot smo tudi že omenili v uvodnem delu, posebni revizor zelo svojevrstno razlaga 3. odstavek 22. člena statuta družbe Telekom Slovenije d.d. To statutarno določilo se od 26.06.2007 glasi:

Uprava potrebuje soglasje nadzornega sveta pri naslednjih zadevah.

- *sklepanju pravnih poslov, ki za družbo predstavljajo obveznost in ne pomenijo pridobivanja prihodkov ter najemanju dolgoročnih kreditov, vse v vrednosti nad 2.000.000 (dva milijona) EUR,*
- ...

do tedaj pa je glasilo:

Uprava potrebuje soglasje nadzornega sveta pri naslednjih zadevah.

- *sklepanju pravnih poslov v vrednosti nad 300.000.000 (tristo milijonov) SIT in najemanju dolgoročnih kreditov,*
- ...

Če se omejimo na kredite, je bilo po stari verziji statuta soglasje nadzornega sveta TS tako potrebno za najemanje dolgoročnih kreditov ne glede na vrednost ter za najemanje kratkoročnih kreditov in dajanje kratkoročnih ali dolgoročnih kreditov nad 300 mio SIT. Nova, aktualna verzija statuta pa določa, da je soglasje potrebno le za najemanje dolgoročnih kreditov nad 2 mio EUR. To pomeni, da danih posojil uprava TS niti ne bi morala dati nadzornemu svetu TS v soglasje, seveda le če niso bile financirane s tujim dolgoročnim kapitalom. Ker pa je uprava TS želela, da o njenem delu ne bi bilo nikakršnih dvomov, je v vseh kočljivih primerih pridobila soglasje nadzornega sveta TS na prostovoljni osnovi. S časom se je iz tega razvila praksa, da smo dajali vsa dana dolgoročna posojila v potrditev nadzornemu svetu TS. To pravilo je v skladu s poročilom posebnega revizorja potrdila tudi vodja pravne službe in smo takšno interpretacijo statuta tudi vedno sprejemali kot poslovno prakso.

Zdaj pa seveda posebni revizor na strani 10 posebnega poročila odstopa od uradnega tolmačenja statuta in utečene prakse. Glede na to, da se njegovo poročilo po lastni omejitvi »ne sme obravnavati kot podajanje mnenj o pravnih zadevah, ki ne sodijo v njegovo strokovno področje« se vprašamo, kako si lahko takšno nasprotovanje avtentični interpretaciji pravne službe (pravna služba je pripravila predlog navedene spremembe statuta) sploh dovoli in kakšen pomen ima takšno oporekanje. Z našega vidika smo sledili uradnemu tolmačenju pravne službe. Predvsem pa je treba poudariti, da dana posojila nikakor ne predstavljajo obveznosti, temveč terjatve. Meja dveh milijonov evrov pa je formalno veljala le za najemanje kreditov.

Iz pravilnega razumevanja 22. člena statuta sledi, da so vse pogodbe z Mobitelom bile seveda izvedene v skladu s statutom TS. Poleg tega pa je nadzorni svet TS večkrat razpravljal o tako imenovanem »revolving kreditu« in je bil seveda s takim sistemom »cash-poolinga« seznanjen. Vsi kreditni posli z Mobitelom so kljub relativno visokim zneskom imeli izrazito kratkoročni značaj, saj so se zapirali najmanj enkrat letno in to najkasneje ob izplačilu dividend s strani Mobitela. Ta sistem je omogočal, da je Mobitel od TS dobil višje obresti kot

bi jih dobil od bank za depozite, TS pa je dobil bolj ugodna posojila kot bi jih lahko dobil od bank – klasični »win-win«, posebni revizor pa vidi v tem sistemu oškodovanje in močen indic, da nismo imeli izpostavljenega kontrolnega sistema nad finančnim poslovanjem. V kolikor smo pravilno obveščeni je takšen sistem do združitve Mobitela in Telekoma v juliju lanskega leta zadržala tudi sedanja uprava TS. Predstavljen sistem je pomenil uveljavljanje sinergij znotraj skupine TS in optimizacijo finančnega poslovanja. Kakršna koli drugačna ureditev pa bi vedla v primerjavi z predstavljenim »cash-poolingom« do dejanskega oškodovanja skupine TS.

Zaznavanje nespoštovanja pravnih norm, ki jih ugotavlja posebni revizor na strani 10 posebnega poročila se na osnovi podanih pravnih pojasnil praktično izniči. Očitek, da nismo preverjali namembnosti porabe posojil, odločno zavračamo, saj je sistem poročanja, kot smo ga predstavili na začetku tega dokumenta, zagotavljal vse potrebne informacije za učinkovit nadzor nad porabo danih posojil. Na osnovi teh poročil smo imeli pregled nad investicijsko dejavnostjo hčerinskih družb, in to ne le računovodsko, temveč tudi glede tehnološkega napredovanja itd. Poročila so seveda vključevala tudi razvoj obratnega kapitala, vključno s terjatvami, zalogami in neobrestovanimi obveznostmi. Tozadevna poročila so bila podana najmanj enkrat mesečno, stanje o likvidnosti in denarnih sredstvih pa smo prejeli tedensko. Očitek, da nismo nadzorovali porabe sredstev je s tega vidika popolnoma nerazumljiv. Res pa je, da nismo vedno preverjali direktno nakazil, vendar takšno direktno preverjanje ne predstavlja dobre prakse. Takšno preverjanje se je izvajalo v okviru internih revizij, v kolikor je bilo za izvedbo postopkov to potrebno. Takšno direktno preverjanje nakazil so izvajali tudi zunanji revizorji, ki so potrjevali zaključne račune in poslovna poročila hčerinskih družb. Potrdila revizorjev so dokazovala, da so bila medletna poročila pravilna in podana na dejanski osnovi. Pomanjkljive poslovne prakse s tega vidika ni prepoznavno in odločno zavračamo tozadevno izražene pomisleke in ugotovitve.

Podaljševanje posojilnih pogodb ni nič neobičajnega. S podaljšanjem posojilnih pogodb se pravna narava ročnosti ne spremeni avtomatično v dolgoročno pogodbo – obratno: nevarnost obstaja v primeru dolgoročnega kredita, da postane kratkoročen, če se ne plača v predvidenih rokih. Če se je v posamičnih primerih podaljševanje zgodilo v obliki papirne potrditve par dni za nazaj, je to primer, kjer izjema potrjuje pravilo osnovnega reda. Slabitev posojil na osnovi MRS niso bila potrebna, saj bi jih drugače zahtevali že revizorji zaključnih računov. Če bi zaznali tovrstno potrebo bi slabitev vsekakor izvedli.

Za dana posojila hčerinskim družbam od njih nismo zahtevali posebnih zavarovanj, saj smo jih obvladovali in dodatne varščine preprosto ne bi izpolnjevale nobene funkcije. Posebno zavarovanje ni poslovna praksa v razmerjih odvisnosti in 100% ekonomske lastnine. Lokalni partnerji so od vsega začetka bili udeleženi le začasno. V primeru uspešnega zagona hčerinske družbe je bil predviden izstop (varovalka: call opcija TS) na osnovi vrednotenja družbe. V takšnem primeru posojila že zaradi narave uspeha niso bila ogrožena, razen tega pa TS po predvidenem izstopu manjšinskih lastnikov postane tudi formalno 100% lastnik. V primeru neuspeha je bil predviden izstop manjšinskih lastnikov na osnovi minimalne cene v povezavi s put opcijo. Tudi negativni primer bi torej vedel nujno do 100% lastništva TS. Navesti je še potrebno, da bi bil v primeru najbolj črnega scenarija – stečaja hčerinske družbe - TS praktično njen edini upnik. Sprememba politike pod sedanjo upravo sicer ni škodljiva, ker so stroški vpisa relativno nizki, vendar kot rečeno pozicije skupine TS nikakor ne pobojšajo in nova poslovna politika z vidika varnosti za TS ne prinaša nobenih vsebinskih razlik.

Na koncu je potrebno omeniti, da je bivša uprava TS 18.10.2011 opravila s posebnim revizorjem skoraj tri urni razgovor v prostorih posebnega revizorja in da predstavniki posebnega revizorja v temu razgovoru niso postavili niti enega vprašanja glede finančnega poslovanja in nadzora le-tega. Tudi glede 22. člena statuta ni bilo izpostavljenih dvomov. Ponudili smo pojasnila za vse odprte točke, ki jih pa posebni revizor ni izkoristil. Takšno

ravnanje posebnega revizorja je z vidika nepristranskosti in objektivne resnice neodgovorno in neprofesionalno. Družbi TS bi s korektnim ravnanjem posebni revizor lahko prihranil veliko škodo na ugledu, ki jo je nedvomno popolnoma nepotrebno utrpela družba in skupina TS na mednarodnih finančnih trgih zaradi neutemeljenih očitkov posebnega poročila. Ravno v času finančne krize je zaupanje v odnosih do finančnih partnerjev ključnega pomena. Če takšne odnose sedanji nadzorni svet TS in posebni revizor ogrožata z javnimi morebitnimi dvomi, ki nimajo nobene dejanske in pravne osnove, pa je to mazohistično samouničevanje ugleda, ki ni le izredno škodljivo za vse delničarje, temveč za vse deležnike TS kot so zaposleni, dobavitelji, uporabniki, država, skratka vsa družba v katero je vpeto tako pomembno podjetje kot je to skupina TS.

Komentar na oceno škode

Glede ocene škode je treba najprej ugotoviti, da je izbrana metodologija, po kateri predstavlja škodo razlika med povprečno obrestno mero najetega posojila in dejansko pogodbeno obrestno mero danega posojila le delno pravilna. Tukaj namreč ni upoštevano, da je TS formalno večinski in ekonomsko 100% lastnik. Če bi bile pogodbene obresti za dana posojila res višja od obresti za najeta posojila, potem se po pravilih transfernih cen poveča vrednost naložbe. Z vidika skupine pa je ob dejstvu 100% ekonomske lastnine sploh vprašljivo, če sploh pride do škode. Z davčnega vidika bi se takšna situacija seveda postavljala nekoliko drugače.

Posebni revizor na strani 69 posebnega poročila navaja dva primera, kjer je po njegovi metodologiji prišlo do škode. Iz mesečnih poročil, ki jih je pristojni član uprave TS redno dobival, je razvidno, da sta oba primera imela pogodbeno določeno obrestno mero v višini 5,608%, oziroma 4,565%. Obe obrestni meri sta s tem daleč nad ponderirano povprečno stopnjo za prejeta posojila TS v merodajnem letu 2009. Takšna politika, ustvarjanje pozitivne marže za TS je bila določena že zaradi davčnih predpisov. Če so bile obresti drugačne od navedenih v omenjenih mesečnih poročilih, je edina razlaga za takšen primer človeški faktor in ne sistem, ki je bil transparenten, sledljiv in učinkovit. Posebni revizor ne ugotavlja, kdo je takšno napako, če očitek drži, povzročil. Škoda, če bi ta dejansko sploh obstajala v predstavljeni obliki, pa bi znašala največ 3.464 EUR, saj bi bilo potrebno upoštevati le manjšinski delež v Ipk (6,89%) in v On.netu (16,62%).

5. Nakupi in prodaja nepremičnin ter investicijska vlaganja, pri katerih vrednost presega 1.000 tisoč EUR

Uvodoma v posebnem poročilu (stran 72, četrta alineja), posebni revizor navaja, da so v vzorec za pregled nakupov in investicijskih vlaganj nad 1.000 tisoč EUR izbrali po posameznih inventarnih številkah iz dokumentacije, ki jo jim je posredovala družba TS ter, da so se zanašali na podatke, ki jim jih je posredovala ista stranka. Zanimivo je, da v izbranem vzorcu ni niti enega pravnega posla iz obdobja po marcu 2010, kar ponovno kaže na pristranskost posebnega poročila.

Glede na to, da posebni revizor vztrajno nakazuje na kršenje internega akta (Pravilnik o naročanju), je potrebno poudariti, da pravilnik določa tudi, da se ob izpolnitvi določenih pogojev, investicija lahko izvede tudi na podlagi direktnih pogajanj z enim dobaviteljem.

5.1. Telekom Slovenije d.d.

CRM MODUL »PRODAJA-NAROČ. ZAHTEVKI« (1.100 tisoč EUR)

Posebni revizor vehementno spregleda vsebinski del projekta in se ne sprašuje, ali je za takšno rešitev, ki je prilagojena specifičnim zahtevam TS sploh možno pridobiti več ponudb. Takšne rešitve so sicer bile na voljo na trgu tedaj in sedaj, vendar predvsem za veliko večje telekomunikacijske sisteme (DT, BT, FT) in za ceno 10 mio EUR in več, TS pa je za rešitev plačal vsaj desetkrat manj – 1.100 tisoč EUR!. Poleg tega posebni revizor ne navaja dejstva, da je TS že konec leta 2003 kupil in začel uporabljati prvi modul te kompleksne rešitve od istega dobavitelja, ter da je kasnejša nabava samo nujno nadaljevanje izgradnje CRM sistema, ki jo lahko dobavi isti dobavitelj. V primeru, da tega ne bi naredili, bi TS res lahko utrpel škodo.

RAČUNALNIŠKI SISTEMSKI PROSTOR STEGNE 19 (1.261 tisoč EUR)

V tem primeru gre za specifično izvedbo visoko-varnega, zanesljivega in razpoložljivega systemskega prostora (t.i. Lampretzova kletka). V času investicije sta bila v Sloveniji le trije potenciali dobavitelji z ustreznim certifikatom: IBM, Pronet in IBE. Tako smo lahko izbirali samo med njimi, ker pa smo stremeli k čim boljšim pogojem za TS, smo dali delo vsem in sicer vsakemu za tisti del, kjer je podal ugodnejšo ponudbo – sklenjene so bile tri pogodbe z IBMom (16.08.2005), Pronetom (15.03.2006) in IBEjem (13.04.2006). Kot kaže, posebnemu revizorju vse to ni poznano, čeprav bi informacijo lahko razbral iz zapisnikov/gradiva sej uprave TS in ponovno se lahko vprašamo o kvaliteti posebnega poročila.

KABELSKA KANALIZACIJA DOMŽALE (1.237 tisoč EUR)

Posebni revizor namenoma, nehote ali iz malomarnosti, spregleda pomembno dejstvo, da je bil TS naknadno povabljen v že začete investicijske in rekonstrukcijske projekte občine Domžale, da posodobi telekomunikacijsko omrežje (optična infrastruktura). Navedene izvajalce, predvsem Hidrotehnik, Eurograding in kasneje KPL (dodatno asfaltiranje zaradi naš kabelske kanalizacije) je pred tem, po svojih postopkih, že izbrala občina Domžale in TS je urejal le medsebojne pogodbene odnose za dela, ki so se nanašala na telekomunikacijsko infrastrukturo. Na to temo je bilo več sestankov s predstavniki občine Domžale, na osnovi katerih bi revizija lahko ugotovila dejansko stanje in nesmisel pridobivanja ponudb od potencialnih izvajalcev, ki sploh ne bi mogli sodelovati na projektu.

MICROSOFT ENTERPRISE AGREEMENT 6.5 (1.943 tEUR) in MICROSOFT ENTERPRISE AGREEMENT 2010-2013 (1.495 tEUR)

Hčerinska družba Avtenta.si d.o.o. je bila v 100% lasti TS ter specializirana za tovrstne projekte za pokrivanje internih potreb skupine in za trženje le-teh na trgu za druge potencialne kupce. Posebni revizor strogo formalno navaja, da se ni možno prepričati o ustreznosti izbora dobavitelja, ker je povabilo k ponudbi bilo poslano le Avtenti.si. Potem se je potrebno logično in vsebinsko vprašati, zakaj pa TS ima v portfelju takšno podjetje in dejavnost, če ne zaradi sinergijskih učinkov in tržne in strokovne referenčnosti. Kasnejša praksa sedanje uprave TS nazorno demonstrira nesmiselnost takšnega početja, ko posle, kljub očitnim škodnim posledicam za skupino TS, prepusti konkurenci, namesto, da bi jih izvedla Avtenta.si – hčerinska družba v 100% lasti TS. Od posebnega revizorja bi pričakovali, da bodo v posebnem poročilu zajeli prav take posle, ki bi jih skupina TS lahko opravila sama, pa so bili oddani konkurenci in s tem skupini TS povzročena škoda, a to je počela sedanja uprava TS in sedanji nadzorni svet TS in ne bi bilo primerno, če bi posebni revizor s prstom pokazal nanje.

TECHNICAL INVENTORY SYSTEM (2.722 t EUR)

Očitek posebnega revizorja je, da ni bilo možno pridobiti Poročila o oceni in pregledu ponudb, da ni bilo treh konkurenčnih ponudb ter da ni zapisnika o opravljenih pogajanjih. Odgovorno trdimo, da dokumentacija obstaja na TS, vključno z izračunom ekonomske upravičenosti, da je konkurent Telcordii bila rešitev podjetja Cramer (ostalih usposobljenih ponudnikov iz že prej pojasnjenih razlogov pa na trgih ni bilo), da je projekt potrdil nadzorni svet TS, ki je projekt redno spremljal sam in preko svoje tehnične komisije.

Ta projekt je potrebno obravnavati skupaj s projektom

NETWORK ENGINEER – OSNOVNI SW PRODUKT (2.184 tEUR)

kjer revizor pravilno povzame dejstvo, da je na osnovi izdelane primerjalne analize dveh konkurenčnih rešitev GE small world (General Electric) in Network Engineer (Telcordia), za telekomunikacije bolj razširjen in prilagodljiv produkt Telcordiin Network Engineer (NE) in tako implicitno prizna pravilnost izbrane rešitve.

Nadaljnje povezovanje aplikacij na sistem NE pa revizor zmotno zaključuje z ugotovitvijo, da pokrivanje vseh treh aplikativnih faz, ki jih izvede podjetje DFG Consulting d.o.o. ni pravilno izpeljano, ker je bil posel, zaradi obsega (aplikativni del projekta je zajemal vpis 81.000 kilometrov tras in kanalizacije TS po vsej Sloveniji) smiselno razdeljen na tri faze. Po logiki posebnega revizorja bi bilo potrebno za vsako fazo izpeljati celoten postopek pridobitve in izbire potencialnih dobaviteljev, kar je po dejanski in splošni poslovni logiki nesmisel.

VOIP –NGN-HI9200, BROADWORKS (1.072 tEUR)

Posebni revizor na vsak način vztraja na pridobljenih treh ponudbah, kljub dejstvu, da je povabilo za ponudbe bilo poslano štirim indiciranim dobaviteljem, od katerih sta ponudbo oddala le dva ponudnika. Menimo, da je vsak nadaljnji komentar odveč.

PROGRAMSKA OPREMA THINK ! BILL (10.113 tEUR)

Posebni revizor ob pregledu tega posla ponovno navaja, da ni prejel elaborata ekonomske upravičenosti projekta in zaključuje, da le-tega ni bilo. Omenjeni elaborat je bil narejen in je bil podlaga za odločanje, detajlno pa je bil predstavljen tudi tehnični komisiji nadzornega sveta TS. O tem zakaj odgovorni v TS elaborata niso predložili posebnemu revizorju ne bomo špekulirali. Vsebinsko, procesno in investicijsko je potrebno ta projekt obravnavati celovito v okviru kompletne CRM rešitve v TS. Pri telekomunikacijskih operaterjih je CRM ključnega pomena za kreiranje, izvajanje, podporo in obračunavanje storitev za končnega uporabnika. Uvajanje teh sistemov je zelo zahtevno in predstavlja veliko finančno breme vsakega telekomunikacijskega operaterja. CRM, vključujoč billing sistem, je bil uveden ekonomično in pravočasno, za kar obstajajo trdni dokazi.

5.2. NAJDI.SI d.o.o.

Posebni revizor v posebnem poročilu piše, da ni zasledil pomembnih nepravilnosti, pa tudi nepomembnih ni navedel.

5.3. ANEKS d.o.o.

Vsi, v poročilu naštetih pravni posli in investicije v infrastrukturo v družbi Aneks in kasneje prevzetih kabelskih operaterjev ter izgradnji infrastrukture v Republiki Srpski, so bili predmet rednih in izrednih revizij s strani Službe za notranje revidiranje TS kot tudi zunanjih revizij, ki do sedaj niso ugotovili ne škodnih ne drugih relevantnih nepravilnosti. Očitki na račun pravilnega števila naročnikov (KOMING PRO) so bili večkrat pojasnjeni. Na strani 80, 3. odstavek, posebnega poročila, posebni revizor napačno združuje regulatorno agencijo (RAK – Regulatorna Agencija za Komunikacije) in Konkurencijsko viječe BiH, ki sta dva različna organa – ekvivalent v Sloveniji sta APEK in UVK. Regulatorni organi praviloma objavljajo podatke o aktivnih naročnikih na osnovi podatkov prejetih od operaterjev, v BiH pa so bile uradne številke, objavljene s strani RAK-a vedno bile nižje od dejanskih, iz preprostega razloga, ker so operaterji špekulirali s plačevanjem avtorskih pravic predvsem za TV vsebine. Zato ne drži trditev posebnega revizorja, da je prišlo do negospodarnega ravnanja, ker smo ves čas poznali dejansko število aktivnih naročnikov, saj so bili vpisani v obračunski sistem.

Prav tako so neutemeljeni očitki posebnega revizorja glede domnevnih nepravilnosti pri izgradnji optične infrastrukture v BiH. Izgradnja optičnega obročja po Balkanu je bil strateški projekt skupine TS, njegov najbolj pomemben pa zahodni del, kjer je bilo potrebno upoštevati vse posebnosti pridobivanja potrebnih soglasij treh državnih entitet v BiH. Tudi ta projekt je bil večkrat predstavljen, pregledan in potrjen kot ustrezno voden in ekonomsko upravičen.

Vse investicije Aneksa nad 100.000 EUR so bile potrjene na sejah uprave TS in nato na skupščini oz. sejah upravnega odbora Aneksa. Pri vseh tovrstnih investicijah je bil izdelan izračun ekonomske upravičenosti. Pri nakupih družb, ki jih je izvedel Aneks (Netkom, Koming-pro, ...), pa so bile izdelane ustrezne cenitve, take nakupe je skladno aktom družbe potrjevala uprava TS, soglasje nadzornega sveta TS za nakup manjši od 2 mio EUR, ki ga izvaja hčerinsko podjetje, ni bilo potrebno, kljub temu pa je uprava TS o takšnih poslih v okviru rednega poročanja in informiranja nadzornega sveta TS le-tega redno obveščala, kar je razvidno iz zapisnikov nadzornega sveta TS in gradiva za seje.

Kar zadeva trditev, da Aneks pred letom 2010 ni imel vzpostavljenih formaliziranih notranje kontrolnih pravil pa je potrebno poudariti, da je bilo pri vseh prevzetih družbah potrebno spremeniti in uvesti veliko postopkov. Osnova za te spremembe so bile (tudi v Aneksu) s strani bivše uprave TS naročene in izvedene interne revizije, ki jih je v Aneksu, takoj po imenovanju za direktorja Aneksa, začel izvajati g. Igor Bohorč, ki družbo še danes uspešno vodi.

5.4. lpko d.o.o.

Ne moremo komentirati, zakaj posebni revizor ni prijel ustrezne dokumentacije. Dokumentacija obstaja in je na voljo v podjetju lpko.

5.5. On.net, ONE, Digi

Posebni revizor v svojem poročilu navaja, da ni prejel nobene ponudbe ali drugega dokaza, da se je izvajalo pogajanje z več dobavitelji. Uprava TS je od podjetja On.net v procesu nabave sistema za DVB-T zahtevala natančno poročilo o načinu izbora dobaviteljev. Pred odločanjem na seji uprave TS in kasneje na seji nadzornega sveta TS je On.net pripravil dve poročili: »DVB-T Project, Vendor selection process: Financial part« (170 strani) in »DVB-T Project, Vendor selection process: Technical part« (195 strani). V teh dveh dokumentih so natančno opisani vsi ponudniki in njihove ponudbe. Ni nam jasno zakaj sedanja uprava TS ni posredovala teh dokumentov posebnemu revizorju. Seveda smo te dokumente posebnemu revizorju ponudili na razgovoru, vendar niso izrazili želje po tem da bi jih pridobili.

Strategija pridobitve 200.000 uporabnikov je bila zelo jasno predstavljena sedanjemu nadzornemu svetu TS, ki je soglasno potrdil financiranje projekta na svoji 5. seji, dne 26.08.2009. Na tej seji je bila predstavljena tudi strategija pridobitve 200.000 naročnikov v obliki PowerPoint predstavitev, ki se nahaja v dokumentaciji nadzornega sveta TS.

5.6. MOBITEL d.d.

Tako kot je bilo v času našega vodenja skupine potrebno marsikaj postoriti, ob našem prihodu na Telekom Slovenije tudi Mobitel ni imel celovitega pravilnika za naročanje blaga in storitev, ga je pa imel še pred našim odhodom.

Kar se tiče nakupa informacijskega sistema, je popolnoma logično, da je tudi Mobitel moral preiti na isti informacijski sistem, kot ga je uporabljala skupina. Še bolj pa je logično, da smo posel za dobavo opreme dali družbi v skupini – Avtenti.si, v kateri je imel Telekom Slovenije 100% delež. Od Avtente.si nikoli nismo kupovali po cenah, ki bi odstopale od tržnih (trg in cene smo dobro poznali, tako, da smo to lahko presodili), pa tudi če bi Avtenti.si opremo preplačali, bi imela od tega skupina še vedno samo korist, ne pa škode, saj celotna marža ostane v skupini.

5.7. Komentar na oceno škode

Že na začetku tega dokumenta smo obrazložili, da posebni revizor uporablja neopredeljene in napačne poslovne prakse, ki jih navaja le pavšalno. Podobno velja za pavšalno ocenjeno škodo v višini 12,53% nabavne vrednosti navedenih investicij. Ravno tako bi lahko rekli, da takšne pavšalne ocene in metode ne predstavljajo dobre prakse revidiranja in jih tu ne bomo ponovno komentirali.

Vedno pač ni mogoče dobiti več kot ene ali dveh ponudb. Včasih za posamezno blago ali storitev obstaja le en ponudnik. Tudi revizor navaja primere, ko je bila zahteva za ponudbo poslana več potencialnim dobaviteljem, prejeli pa smo le eno ali dve ponudbi. Če je bil eden izmed možnih dobaviteljev v 100% lasti Telekoma Slovenije, smo posel praviloma oddali njemu, razen, če ga zaradi nezadostnih kapacitet ni mogel izvesti, saj je s tem celotna marža ostala v skupini. Na način, kot se je posebni revizor lotil zadeve, je najverjetneje pozabil izračunati škodo, ki jo je skupina TS utrpela, ker slovenske družbe skupine TS, storitev mobilne telefonije niso kupovale od cenejših Si.mobila, Tuša ali T-2ja, namesto, da so jih brez razpisa kupovale od Mobitela.

Iz posebnega poročila jasno izhaja, da posebni revizor ni našel niti ene škode, pač pa se je odločil za postavljanje hipotez, ki so mogoče primerne le za vaje iz osnovnošolske matematike.